

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, д.м.н.,

Декан на Факултет „Обществено здраве“ и Ръководител на
катедра „Общественоздравни науки“ при МУ-Плевен

Относно: Конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, по научната специалност **„Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“**, за нуждите на Катедра „Фармацевтични науки и социална фармация“ към Факултет „Фармация“ на Медицински университет - Плевен, публикуван в ДВ бр. 24 от 16.03.2018г.

В конкурса участва един кандидат – **д-р Пенка Стефанова Костадинова**, доктор по медицина.

Със Заповед № 1600 от 03.07.2018г. на Ректора на Медицински университет – Плевен проф. д-р Славчо Томов, д.м.н. и на основание на Решение на АС (Протокол №11/02.07.2018г.) съм избрана за член на Научното жури по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ за нуждите на катедра „Фармацевтични науки и социална фармация“ към Факултет „Фармация“ на МУ-Плевен. На основание Протокол №1/05.07.2018г. на първото неprisъствено заседание на Научното жури съм определена за председател и рецензент.

I. Данни за кариерното развитие на кандидатката

Д-р Пенка Стефанова Костадинова е родена на 16.10.1968 г. Завършила е две магистратури: медицина (1994 г.) и икономика (2003 г.). Специалист по социална медицина и здравен мениджмънт от 2003 г. и по икономика на здравеопазването от 2014 г. През 2017 г. придобива ОНС „доктор“ след успешна защита на дисертация на тема „Състояние, тенденции и резултати на програмата на НЗОК за профилактика на задължително здравноосигурените лица над 18 г., осъществявана от общопрактикуващите лекари“.

Освен при разработването на собствения си дисертационен труд д-р Костадинова участва в изследователския колектив по проект „Метаболитен синдром и когнитивна дисфункция: нови перспективи за ранна диагностика“, финансиран от МУ-Плевен.

Д-р Костадинова работи последователно като асистент по професионални заболявания във ВМИ-Плевен (1995-1996), медицински фелдшер и лекар-рентгенолог в Общинска болница в гр. Гулянци (1997-1999), експерт ПМП, главен инспектор, началник сектор, заместник директор на РЗОК-Плевен (1999-2010), заместник-управител и прокуриснт на ДКЦ „Света Параскева“ ЕООД-Плевен (2011-2013), асистент по социална медицина в МУ-Плевен (2011-2013), директор на РЗОК-Плевен (2013-2015 и в момента), търговски представител на фирма „Екстрапласт“ ЕООД-Плевен (2016), лекар в СПО на УМБАЛ „Г. Странски“ ЕАД-Плевен (2017).

Кандидатката е преминала редица курсове за следдипломна квалификация: обучение на обучители на тема „Превенция на ХИВ/СПИН сред младите жени и бъдещите майки“, курс за преподаватели по глобално здраве, основи на медицинската педагогика, промяна в модела на здравеопазване и социално-значими заболявания, новости в профилактиката, ранната диагностика и лечението в медицината.

Д-р Костадинова членува в БЛС, СУБ, Българска асоциация по обществено здраве и Европейска асоциация по обществено здраве.

Владее английски език на ниво В1 и руски и немски език на основно ниво.

II. Оценка на научно-изследователската дейност

В настоящия конкурс д-р Пенка Стефанова Костадинова се представя със списък от **общо 47 реални публикации**, от които:

- 1 дисертационен труд;
- 3 пълнотекстови публикации в международни научни списания;
- 3 пълнотекстови публикации в международни научни сборници;
- 34 пълнотекстови публикации в български научни списания;
- 6 пълнотекстови публикации в рецензирани научни сборници у нас.

Научната дейност на кандидатката се допълва от още 17 резюмета от международни научни прояви, 4 от които са предстоящи.

Към научната активност на д-р Костадинова се включват 54 публикувани резюмета от участия в научни форуми в страната.

Реалните пълнотекстови публикации са отпечатани в утвърдени научни списания: Здравна икономика и мениджмънт, Варненски медицински форум, Социална медицина, Българско списание за общественото здраве, Scripta Scientifica Salutis Publicae, Journal of IMAB.

Разпределението на реалните публикации по място на кандидатката в авторските колективи е както следва:

- Самостоятелен автор в 1 публикация – 2%;
- Първи автор в 15 публикации – 32%;
- Втори автор в 7 публикации – 15%;
- Трети и последващ автор в 24 публикации – 51%.

Приемам направеното от кандидатката разпределение на научните трудове в следните четири тематични направления:

- 1. Профилактика и промоция на здравето:** профилактика на заболяванията и промоция на здравето и рискови фактори и рискови групи от населението;
- 2. Проблеми на общественото здраве;**
- 3. Организационни и икономически аспекти на здравните дейности и управлението на здравната система:** Ресурсна обезпеченост за осъществяване на дейностите за провеждане на профилактични програми и оценка на ефекта от провеждането им; Анализ на разходите в здравеопазването; Проучвания, свързани с диагностични подходи за профилактика и ранна диагностика на социалнозначими заболявания; Организационни аспекти на здравните дейности и управление на здравната система;
- 4. Заболяемост и рискови фактори свързани с професионално – трудовата среда.**

Не приемам единствено предложението за пето научно направление – Проблеми на медицинското образование. Смятам, че тъй като то е представено от само една пълнотекстова публикация, не отразява основни научни интереси на кандидатката и е по-удачно да се причисли към второто направление – Проблеми на общественото здраве.

Във всяко едно от посочените направления могат да бъдат дефинирани съществени приноси.

В първото тематично направление се откроява дисертационния труд на кандидатката и свързаните с него публикации (1, 2, 7, 9, 10, 17, 18, 44, 47). На базата на проучване на информационната система на НЗОК и мнението на общопрактикуващи лекари и пациенти е анализирано изпълнението и резултатите на Програмата, финансирана от НЗОК за профилактика на ЗЗОЛ над 18 г. Особено внимание е обърнато на онкологичния скрининг (17, 18) като е предложен алгоритъм за успешно въвеждане и реализиране на такива програми.

Направена е сравнителна комплексна оценка на ресурсите на извършените профилактични прегледи и последващо търсене на здравна помощ при ЗЗОЛ с редовна, нередовно извършвана и без профилактика (8) като са доказани ползите от редовното явяване на профилактичен преглед за намаляване на заболяемостта от остър миокарден инфаркт, хеморагичен инсулт и злокачествени заболявания в напреднал стадий.

Доказани са: необезпечеността с ресурси на профилактичните прегледи (1, 45); недостатъчната информираност на ЗЗОЛ за провежданите профилактични прегледи; неудовлетвореността от обема и качеството на профилактичните прегледи ЗЗОЛ (7, 10); ниският обхват на населението с профилактични прегледи (2). Разработени са конкретни мерки за подобряване на обхвата, качеството и ефективността на профилактичните прегледи на ЗЗОЛ над 18 год., целящи устойчивост на профилактиката. Предложени са конкретни допълнителни модули и опции за адаптиране на софтуера на ОПЛ за извършените профилактични прегледи и за информационната система на НЗОК за мониторинг на програмата и генериране на периодични справки.

Научните търсения на д-р Костадинова в областта на профилактиката и промоцията на здравето я насочват и към проучване на дейността на ОПЛ по сформирани на рискови групи (9) като се отчита незадоволителен обхват и неизвършване на основни дейности за идентифициране и наблюдение на лица с повишен риск за развитие на водещите социалнозначими заболявания.

Всеобхватността на трудовете в първото научно направление се доказва с поредица трудове по промоция на здравето с фокус върху уязвимите групи на учениците (13, 14, 24, 40), бременните и жени във фертилна възраст [68] и влиянието на рискови фактори свързани с външната среда –

климатични условия [17] и замърсяване на въздуха по отношение заболяемостта и смъртността сред населението [71].

Във **второто научно направление** са общо 26 труда (12 реални публикации), в които д-р Костадинова се включва в екипи за проучване на здравната самооценка. По-конкретно проучени са: влиянието на индикаторите за физическото здраве и функционалните дефицити и други фактори при формирането на здравната самооценка при пациенти над 44 годишна възраст (3, 19, 22, 30, 31), психоповеденчески аспекти при формулирането на здравната самооценка при ученици и студенти (15).

Приложени са оригинални въпросници и са проучени различни аспекти на субективното здраве, даващи възможност да се прогнозира редица здравни резултати (заболявания, инвалидизации, потребление на здравни услуги и медикаменти) (26, 30).

Отделна тема в това направление е проучването на здравния статус на недоносени деца, при което се установява, че те са рискова група с висока заболяемост и високи потребности на здравни услуги (25, 39).

Третото научно направление е второ по значимост в научните трудове на д-р Костадинова и е представено от 19 реални публикации и 23 участия в научни прояви. Това направление продължава научните интереси на кандидатката към организационните и икономически аспекти на работата на здравната система. Към проучванията на ресурсната обезпеченост за профилактични дейности (1, 5, 6, 45) се добавят изследвания на ефекта от провежданите профилактични прегледи на лицата над 18 год. и хоспитализираната заболяемост (1, 8), анализ на разходите за профилактика на възрастните (1), за здравнопромотивни и профилактични дейности (13), на разходи за болнична помощ при експозиция на вредни фактори от околната среда (38). Анализирани са и разходите на публичен финансов ресурс в сферата на здравеопазването (1, 37, 38, 43, 45), касаещи най-вече дейности за осъществяване на първична извънболнична медицинска помощ (1, 37, 45) и болнична медицинска помощ (1, 38, 43).

Проучени са възможностите и са дадени препоръки за промени в основния пакет дейности и изследвания, включени като задължителни в рамките на общия профилактичен преглед при лицата над 18 год. (1, 4, 7, 10, 17, 18, 23, 35). Проучени са възможности за въвеждане на съвременни изследвания за ранна диагностика на социалнозначими заболявания (4, 17,

23, 35). Дадени са препоръки по отношение мениджмънта на времето в практиките за първична медицинска помощ (1, 6) подобряване на контролната дейност на НЗОК (1, 42).

В **четвъртото научно направление** д-р Костадинова се включва в колективи, изучаващи здравните проблеми и рисковите фактори на работещите във въздушния транспорт (16), шивашката промишленост (27), производството на цимент (28). Обоснована е необходимостта от продължително динамично наблюдение на лицата упражняващи първа и втора категория труд във въздушния транспорт и включване в периодичните медицински прегледи на работещите в шивашката промишленост на скрининг за ранна диагностика на професионалните и парaproфесионалните болести, свързани с работната среда и трудовия процес.

Цитируемост. Представена е справка от Централна медицинска библиотека и Библиотеката на МУ-Плевен за 12 цитирания, от които 3 цитирания в чужбина и 9 - у нас.

Импакт фактор. От публикувани резюмета от участия в научни форуми д-р Костадинова събира общ импакт-фактор 9,724 и импакт ранг 0,835.

Обобщената характеристика на наукометричните показатели на д-р Пенка Костадинова са представени в следващата таблица:

Критерии	Д-р Пенка Костадинова	Изисквания съгласно ПРАС на МУ-Плевен
Общ брой публикации	47	25
- в списания в чужбина	3	3
Самостоятелен или първи автор	16	10
Импакт фактор	9,724	>5
Цитирания	12	10

III. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Д-р Пенка Костадинова има общо 3 години и 3 месеца преподавателски стаж, в които е водила упражнения и е участвала в разработването на тестови въпроси по социална медицина и промоция на здравето на студенти от специалностите медицина, медицинска сестра, акушерка, управление на здравните грижи, опазване и контрол на общественото здраве, медицинска рехабилитация и ерготерапия, медицински лаборант и помощник фармацевт. През 1995-1996 г. е водила и упражнения по професионални заболявания на студенти-медици.

Реализираната от д-р Костадинова учебна натовареност за периода 2011-2015 г. е 1667,4 екв. ч., което формира средногодишна натовареност от 416,85 екв. ч. при норматив за МУ-Плевен от 380 екв.ч.

Лични впечатления

Познавам д-р Пенка Стефанова от работата ѝ като асистент по социална медицина и докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Общественоздравни науки“ на Факултет „Обществено здраве“ на Медицински университет-Плевен. Тя се отличава с прецизност, общителност, коректно отношение към колегите си, научна инициативност и подчертан интерес към приложно-практическата част на социалната медицина.

Заклучение

Д-р Пенка Стефанова Костадинова се представя с достатъчен брой реални публикации в специализирани научни списания и сборници и цитирания у нас и в чужбина. Публикациите ѝ обхващат широк кръг проблеми в областта на социалната медицина и общественото здравеопазване и съдържат значими теоретични и приложни приноси. Кандидатката има преподавателски опит в различните специалности на МУ-Плевен.

След задълбочено разглеждане на предоставените ми документи и критериите за оценка съгласно Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Плевен и Закона за развитие на академичния състав в Република България, заключавам, че д-р Пенка Стефанова Костадинова покрива изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Всичко това ми дава основание да предложа на почитаемото Научно жури **д-р ПЕНКА СТЕФАНОВА КОСТАДИНОВА** доктор по медицина, да бъде избрана на академичната длъжност „доцент“ по научната специалност “Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията” за нуждите на катедра „Фармацевтични науки и социална фармация” към Факултет „Фармация” на МУ-Плевен.

Рецензент:

(проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, д.м.н.)